
VOJENSKÁ DOKTRÍNA

Ruské federace, její ozbrojené síly, rozvědka

Při naší současné orientaci na Západ a západní armády se nám trochu ztrácí z centra pozornosti náš bývalý „velký soused a spojenec“, jehož dědicem se stalo Rusko. Zdálo by se, že po rozpadu SSSR a skončení období konfrontace mezi Východem a Západem bude ruská armáda a ruská zpravodajská služba odsouzena hrát ve společnosti druhořadou roli. Nicméně současná destabilizovaná situace v Evropě a zejména na území bývalého SSSR ukazuje, že Rusko je silou, se kterou se chťe nechtě musí stále počítat.

Plný text ruské vojenské doktríny zveřejněn nebyl. List Komsomolskaja pravda s odvoláním na zdroje Ministerstva obrany napsal, že doktrína má i tajné části, které by vyvolaly ostrou vnitropolitickou diskusi a nemalé politické problémy ve světě. K utajovaným částem vojenské doktríny patří i otázky týkající se konkrétní jaderné politiky Ruska vůči jaderným a nejaderným zemím, tempa jaderného odzbrojení a přezbrojování. V „tajné“ části je prý zformulována strategie k bývalým sovětským republikám, v nichž jsou dislokovány ruské ozbrojené síly. Nově jsou stanoveny podmínky pro nasazení ruských vojsk k nastolení pořádku ve vlastní zemi.

K tomuto tématu jsme uveřejnili již v čísle 6/1993 článek plk. Dr. A. Svěráka Zklady nové vojenské doktríny Ruska. Dnes přinášíme doplňující příspěvek plk. Dr. Petra Majera, který vybral následující materiál z polského tisku.

Nová ruská vojenská doktrína

*** Použití jaderných zbraní.** Dne 2. listopadu 1993 byla Bezpečnostní radou ruského prezidenta schválena nová vojenská doktrína Ruské federace. V doktríně je zakotveno, že Rusko nepokládá žádný stát za nepřítele a své vojenské síly využije výhradně pro svou obranu. Na jaderné zbraně přitom Moskva pohlíží jako na „politický prostředek zadržování“, a nikoli jako na prostředek vedení bojových operací.

Doktrína ale neobsahuje dřívější závazek Sovětského svazu nepoužít jaderných zbraní jako první. Rusko vylučuje možnost použití jaderných zbraní proti účastníkům smlouvy o jejich nešíření či proti nejaderným zemím s výjimkou dvou případů: pokud Rusko napadne nejaderný stát, jehož spojencem by byla jaderná mocnost, nebo v případě, že útočník by postupoval v součinnosti s jadernou mocností.

* **Použití armády při vnitřních konfliktech.** Vojenská doktrína Ruské federace umožňuje, aby armáda poskytla pomoc orgánům ruského ministerstva vnitra v případech vnitřního ohrožení země.

Podle zástupce tajemníka Bezpečnostní rady Valerije Manilova je možnost využití armády při vnitřních konfliktech taxativně vymezena na případy zostřeň-
ní činnosti nacionalistických a separatistických skupin, jež by při použití ozbro-
jeného násilí ohrožovaly Rusko a jeho celistvost, na případy pokusů
o násilnou změnu ústavního zřízení a na případy vytváření nezákonných ozbro-
jených formací a útoků na objekty jaderné energetiky či chemické provozy. Doktrína
zdůrazňuje nepřipustnost využití ruských ozbrojených sil ve prospěch jednotlivých
skupin či osob, stran nebo společenských hnutí.

* **Rozmístění vojsk za hranicemi Ruské federace.** Jedním z nových prvků je
ustanovení doktríny, podle které bezpečnostní zájmy Ruska i dalších členských
zemí Společenství nezávislých států mohou vést k nezbytnosti rozmístit ruská
vojska za hranicemi Ruské federace. (Ruští vojáci operují již nyní v některých
ohniscích napětí na území bývalého Sovětského svazu - například v Gruzii a Tádži-
kistánu.)

Ozbrojené síly Ruské federace

● **Redukce a restrukturalizace.** Rozpad Varšavské smlouvy a současně
i ekonomické změny, ke kterým dochází ve světě způsobily, že nynější mnoho-
millionové armády se staly nepotřebné. Jak na Východě, tak na Západě dochází
proto k jejich zmenšování a restrukturalizaci.

Vojenský deník Krasnaja zvězda zveřejnil analytický materiál, který se dotýká
plánovaných změn v pozemním vojsku. Vycházejíc ze současné vojenskopolitické
situace je zřejmé, že ruské velení nepředpokládá velké, globální ozbrojené
konflikty. Připouští se tedy pouze možnost lokálních válek (konfliktů).

K realizaci těchto úloh musí na území Ruska existovat příslušné uskupení
pozemních vojsk, odpovídající struktury a systémy řízení a spojení. To vše
musí být zabezpečeno za situace, kdy Rusko dokončuje obrovskou reorganizaci.
Na jeho území se totiž vrátilo z Německa, ČSFR, Polska, a pobaltských republik
537 taktických svazků, které je nezbytné začlenit do existujících struktur.

● **Organizace ruských pozemních vojsk.** V letech 1994-95 dojde v armádě
k podstatným změnám. Rozpočet bude omezen na 1,5 milionu vojáků (tj.
35 % současného stavu). Po roce 1995 se plánují další změny organizačních
struktur, reorganizace velení a výbroje vojsk, přechod k moderním systémům
výbroje a techniky.

Ozbrojené síly budou složeny z vševojskových svazků, v nichž budou začleněny
jednotlivé druhy vojsk, speciální jednotky a jednotky zabezpečovací.

Základní články budou tvořit vševojskové svazy disponující schopností analy-
zovat a organizovat činnost v jednotném systému zabezpečení války.

To vše vyžaduje zvýšení kvality profesionálních kádřů, protože i ve výbroji vojsk
dojde k výrazným změnám. Dojde k likvidaci zastaralé výbroje (v souladu se

smlouvami START a CFE) a zavedení raketových systémů „Točka“, děl „Msta-S“ „Smjerc“, „Uragan“ apod.

● **Vývoj nových zbraní.** Současně se pracuje na konstrukci nových druhů zbraní z oblasti dělostřelectva a raketového vojska. Podle příkladu USA, kde vzniká nová raketa s možností zásahu do 500 km, je i v Rusku konstruována podobná raketa, která má nahradit zlikvidované rakety „Oka“.

Hlavní pozornost je soustředěna na konstrukci mohutných a přesných dělostřeleckých dalekonosných systémů. (Jde např. o systém Hyacint s dosahem do 30 km.) Další zvýšení doletu má být dosaženo použitím nových druhů pohonných hmot v přídavném motoru (např. u střely Krasnopol). Velký význam je přikládán protivzdušné obraně, která je zajišťována moderními zbraňovými systémy TOP, S-300-V, BUK-M apod.

Zásadním problémem v reorganizaci vojsk je malé procento nových zbraňových systémů a nadbytek staré techniky. Většina brigád, které měly ve své výzbroji rakety Točka, zůstaly na Ukrajině a v Bělorusku. Pro rakety, které zůstaly v Rusku, je nutno nakupovat náhradní díly, přičemž finanční možnosti jsou samozřejmě omezené.

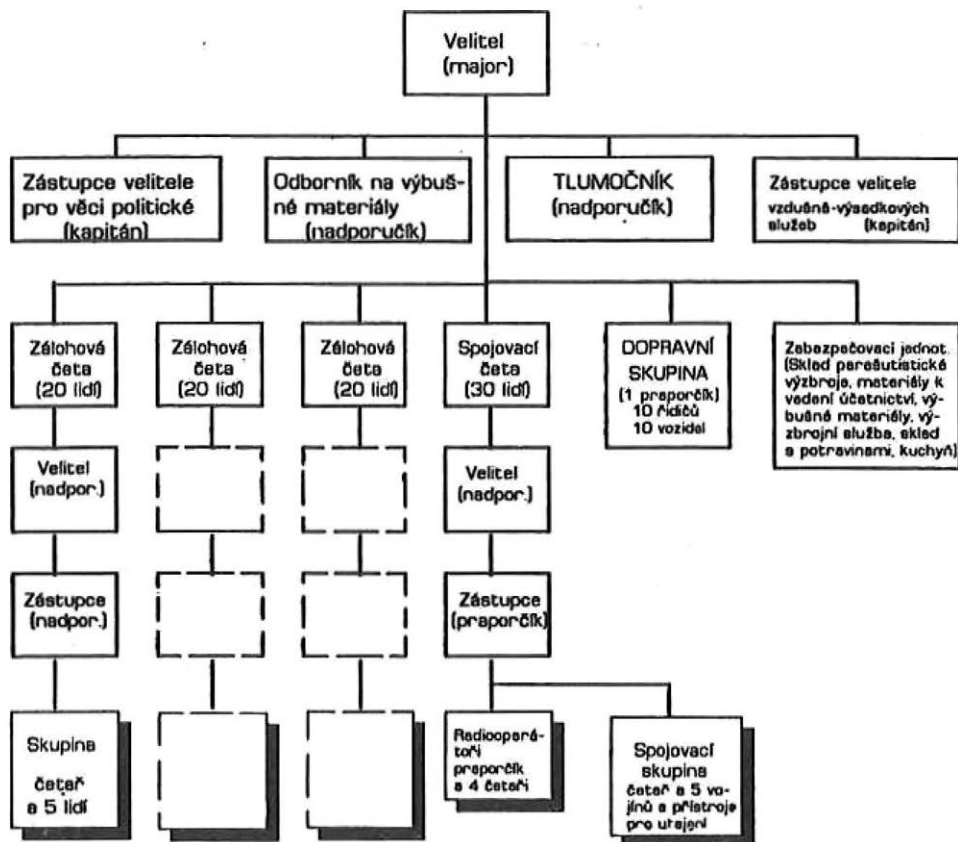
Reorganizace vojsk bude především uskutečněna snižováním počtů a přechodem na sborový a brigádní systém. Bude však zachována současná organizace druhů vojsk a služeb.

Zachovány zůstanou i vojenské okruhy a na jejich základě bude vytvořena infrastruktura, mobilizační systémy, příprava vojsk, materiální zabezpečení. Předpokládá se podstatné snížení počtů nenaplněných organizačních jednotek. Bude méně armád, sborů, divizí a brigád, ale na plných počtech zůstanou krycí síly rozmístěné ve strategických oblastech a na operačních směrech. Vše nasvědčuje tomu, že se definitivně ustupuje od vševojskových armádních seskupení a divizního typu. Ale i tak na některých místech bude divize nezastupitelná. Má totiž značnou palebnou sílu, může vést válku i několik dní. Celkově jde tedy o snížení počtů a divizí. Část ozbrojených sil bude reorganizována na sbory a armády.

● **Síly rychlého zásahu.** Předpokládáné lokální konflikty budou vyžadovat nové organizační řešení a tomu odpovídající dislokaci vojsk. Z toho důvodu mají být vytvořeny mobilní síly rychlého zásahu. Rozmístění takovýchto jednotek u vojenských okruhů umožní okamžitou změnu v jejich dislokaci a přeskupení na místo konfliktu nebo daný operační prostor. Tyto jednotky budou mít vlastní orgány velení a zabezpečení a budou bezprostředně řízeny z centra. Ovšem tato koncepce dosud není zcela uspokojivě vyřešena. Síly rychlého zásahu by měly být tvořeny lehkými divizemi a brigádami.

V současné době není většina jednotek ozbrojených sil Ruska (samozřejmě mimo raketová vojska, vojska protivzdušné obrany, vojska raketokosmická) v plné bojové pohotovosti. Aby mohly být splněny úkoly, musí existovat jednotky a útvary naplněné lidmi i materiálem. Ale k tomu všemu ještě nejsou vojska náležitě vyškolená, protože se málo zúčastňují vojenských cvičení. Proto jsou speciální, dobře zabezpečené a vycvičené jednotky rychlého zásahu nezbytné.

Jednotka zvláštního určení (rota)

Poznámka: Prázdné přerušované rámečky předpokládají naplnění v době války

Obr. 1

● **Jednotka zvláštního určení.** V nedávných moskevských událostech sehrála tato speciální jednotka zvlášť významnou úlohu. Nejde o zcela nezávisle operující skupinu. Pro případ války je začleněna vždy jedna rota v počtu 115 lidí do organizační struktury armády a je podřízena II. správě armády, která odpovídá za rozvědnou a výzvědnou činnost (viz obr. 1).

Na úrovni armády je složena pouze z kádrových počtů jednotky. Jedná se o velmi dobře vycvičené vojáky, mající výbornou fyzickou kondici. V míru byla ruská armáda složena z 16 vojenských okruhů, 4 skupin umístěných ve východní Evropě a 4 flotil. Po rozpadu SSSR došlo ve struktuře armády k podstatným změnám a ke změnám počtů, úkolů a podřízenosti došlo samozřejmě i v jednotce zvláštního určení.

Pro případ války dřívější plány předpokládaly posílit každý okruh pozemní nebo námořní brigádou speciálního určení. V této struktuře mohly být speciální jednotky rozděleny podle potřeby.

Jako zajímavost lze uvést, že v době míru je tato speciální rota sportovním oddílem začleněným k vojenskému okruhu. Odborná je organizace a začlenění jednotky na úrovni námořní flotily; samozřejmě plní odlišné úkoly ve specifických podmínkách. Mírový stav jednotek speciálního určení je asi 30 000 mužů.

Reforma ruské rozvědky

▲ **Účtování s minulostí.** „Reforma KGB byla zastavena hned na svém počátku a její agenti nadále působí ve společnosti, zvláště pak v hromadných sdělovacích prostředcích ...“ K tomuto závěru dospěli účastníci nedávno konaného sympozia v Moskvě na aktuální téma: „KGB včera, dnes a zítra“.

V hlavním městě Ruska se rovněž živě diskutuje o prohlášení bývalého plukovníka KGB Alexandra Kičina, který mj. řekl: „Všude lze u nás spatřit funkcionáře bezpečnostní služby. Lze je vidět za řečnickými pulty, vytvářejí nové organizace, publikují články v tisku ...“ Olga Krištanovská, ředitelka Institutu současné politiky, prohlásila, že se ve volbách v letech 1991 a 1992 KGB podařilo umístit v ústředních orgánech svých 2 756 agentů.

Na závěr tohoto sympozia byla přijata rezoluce, kde se uvádí: „Rusko nemá žádnou záruku, že Ministerstvo bezpečnosti se znovu nestane střediskem nebo nástrojem v rukou těch, kteří jsou připraveni se vrátit do doby totality ...“

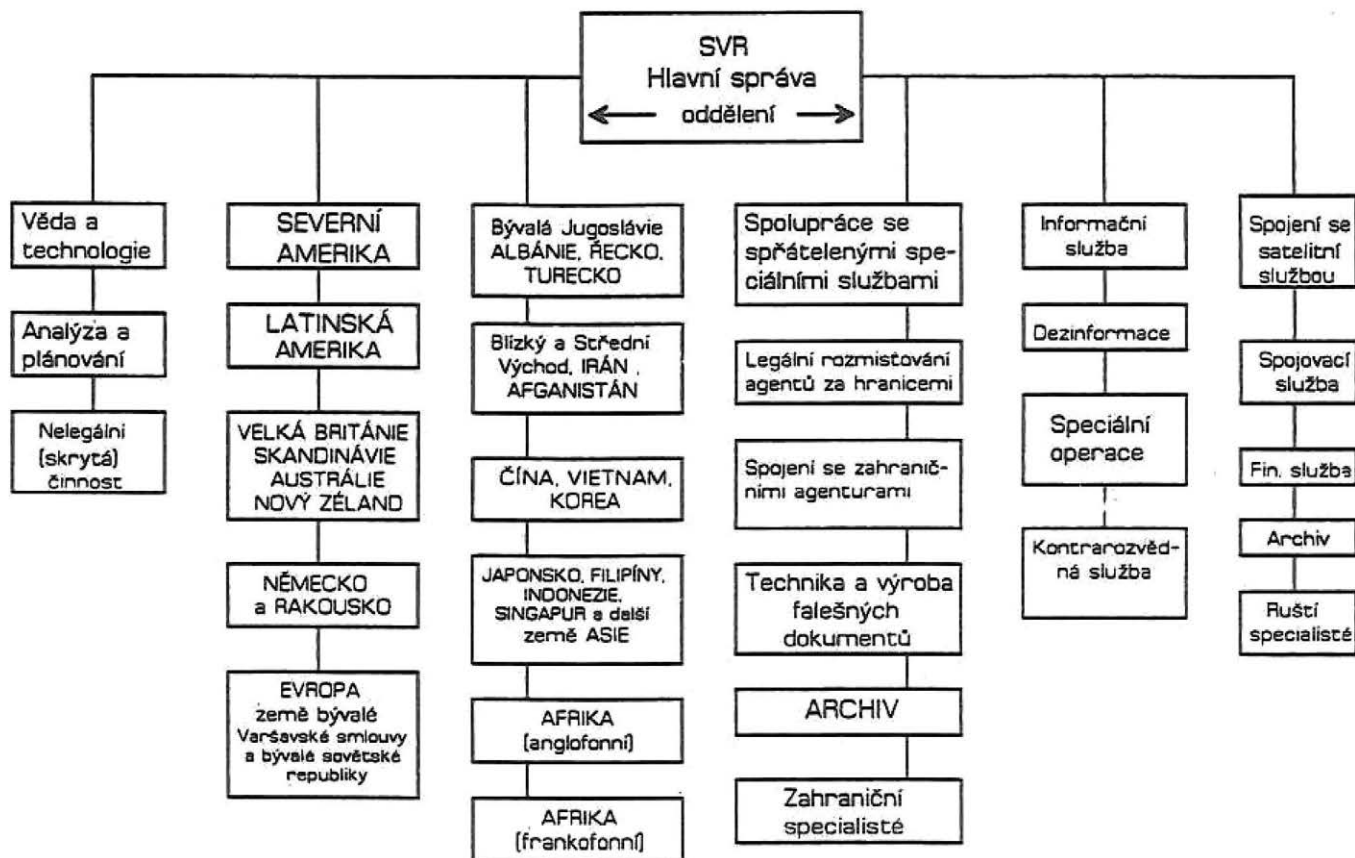
Oficiálně bylo KGB rozpuštěno v říjnu 1991. Poté bylo veřejnosti oznámeno, že vznikla „Ústřední výzvědná služba“, která má působit v celém Společenství nezávislých států a jejich jednotlivých součástí tzn. bývalých sovětských republik. Současně vznikla „Mezirepubliková bezpečnostní služba“.

▲ **Zahraniční výzvědná služba.** Reorganizace ovšem není ani zdaleka ukončena (viz obr. 2). Z dvou set tisíc funkcionářů KGB bylo sto tisíc zařazeno do nově vytvořeného Ministerstva bezpečnosti a místo plánované Ústřední výzvědné služby byla vytvořena Zahraniční výzvědná služba (CBP - Služba vnějšej rozvědky).

V jejím čele je Jevgenij Primakov považovaný za jednoho ze stoupenců Borise Jelcina. V KGB začal pracovat v roce 1957. V průběhu války v Perském zálivu byl

ORGANIZACE RUSKÉ VÝZVĚDNÉ ZAHRANIČNÍ SLUŽBY

Obr. 2

v čele skupiny odborníků, která sledovala její průběh, analyzovala bojovou činnost a zpracovávala závěry pro ozbrojené síly Ruska.

Podle západních zdrojů je CBP přímým dědicem prvního generálního ředitelství KGB, které organizovalo tajnou sovětskou činnost za hranicemi země. Verbovalo, školilo a rozmísťovalo zakonspirované agenty pod falešnými jmény. Koordinovalo a řídilo vědeckou průmyslovou a technickou špiónáž. Zvláštní pozornost věnovalo údajům a jejich rozkrytí v oblasti jaderné a raketové techniky, kosmických výzkumů, kybernetiky a průmyslové technologie, snad ve všech západních zemích. „První“ odpovídalo rovněž za činnost nazvanou „mokrý práce“, tedy politické vraždy, únosy a sabotáže. CBP se nenacházela v staré Lubjance, ale v supermoderním „sídle“ v Jasenově u Moskvy. Jedná s o nejlépe střežený objekt v Rusku.

CBP se zabývá sběrem informací, které mají jakýkoli význam pro Rusko z hlediska nejnovějších vědeckotechnických výsledků, ekonomických údajů, vojenských a politickoideologických závěrů, týkajících se zejména terorismu a islámských fundamentalistů. Tyto informace mají usnadnit rozhodování ruského prezidenta a vlády.

Podle některých odborníků aktivita CBP v získávání vojenskotechnických informací je větší než měla KGB, která se v této oblasti dělila s výzvědnou službou GRU (Glavnoje razvedyvatelnoje upravlenije). Například při Ruském velvyslanectví v Paříži pracuje služba, která sleduje výsledky a rekonstrukci francouzské odstrašující nukleární síly a nejnovější technické výsledky ve zbrojním průmyslu. Registruje rovněž export zbraní a vojenské techniky do zemí na jihu Afriky a na Blízký východ. Sleduje určitá „tajná spojení“ Paříže a Iránu, Alžírsko a Iráku. Cílem této činnosti je získat vše potřebné, čeho by mohl ruský zbrojní průmysl potenciálně využít. Britská kontrarozvědka MI-5 upozornila, že mnoho agentů KGB se i nadále intenzivně zabývá průmyslovou a finanční špiónáží.

Britské ministerstvo zahraničních věcí vydalo instrukci, v níž varuje diplomatické a obchodní kruhy před ruskou rozvědkou. Zdůrazňuje se v ní, že její agenti nabízejí obrovské sumy za údaje a informace týkajících se zbrojních transakcí. Ve Velké Británii se agenti ruské rozvědky zajímají o to, kolik a za kolik Britové prodávají zbraně zemím Blízkého a Středního východu. Jde o to, aby se co nejrychleji dozvěděly o zbrojních transakcích, které Londýn nebo Paříž uzavřely se zeměmi třetího světa. Tyto údaje nemají pouze vojenskou hodnotu, ale i hodnotu obchodní. Bude-li Moskva znát požadavky „exotických klientů“, může jim sama nabízet zbraně v dupingových cenách. Britské speciální služby poukazují na činnost zahraniční rozvědné služby na Balkáně, kde se rovněž zvýšila činnost bulharských agentů, kteří dříve pracovali pro KGB a GRU. Hovoří se také o spolupráci CBP se srbskou výzvědnou službou SOS (Srbska obaveštajna služba). Moskvu velmi zajímá, co se děje na území bývalé Jugoslávie. Bělehrad zase může dostávat zajímavé údaje, které pocházejí z ruských výzvědných satelitů a elektronické špiónáže.

Rusko a Ukrajina již podepsaly dohodu zpravodajských služeb obou zemí. Jedna třetina někdejších funkcionářů KGB a GRU, kteří pracovali na bývalé sovětské Ukrajině, přešli do nezávislé ukrajinské zpravodajské služby.

Odborná spolupráce existuje i se Slovenskem, kde polovina agentů bývalého Československa a jeho zpravodajské služby absolvovaly stáže v ruské KGB (podobně jako třeba pracovníci rumunské a bulharské rozvědky).

Přesně 50 % agentů CBP sleduje a analyzuje politickou a hospodářskou situaci v bývalých patnácti sovětských republikách. V centru jejich pozornosti jsou: Ázerbájdžán, Arménie, Gruzie, Moldávie, Kazachstán a Tádžikistán. K výraznému zvýšení zájmu CBP došlo v Litevské, Lotyšské a Estonské republice.

Za největší úspěch poslední doby považuje CBP podpis tajné smlouvy o spolupráci s čínskou rozvědkou - tzv. Všeobecným výzkumným institutem. CBP počítá s tím, že tato spolupráce přispěje ke zmapování situace v obou korejských státech, Singapuru, Hongkongu, Tchaj-wanu, Thajsku, Malajsii a Indonésii. Co ale nejvíce spojuje ruskou a čínskou rozvědku, je spolupráce v oblasti rozdělení zbrojních trhů mezi Rusko a Čínu.

Literatura:

- Polska zbrojna 11. 10. 1993
- Polska zbrojna 22. 10. 1993

SLUŽBA PODDŮSTOJNÍKŮ na krátkodobý úvazek v armádách Francie, Belgie a SRN

V článku „Průběh služby poddůstojníků čs. armády v letech 1918-1960“ uveřejněném ve Vojenských rozhledech 9/1993 byla podrobněji rozebrána problematika průběhu služby dělesloužilých poddůstojníků. V rámci informací bychom chtěli seznámit čtenáře s průběhem této služby v některých zahraničních armádách se zaměřením na jejich přechod do civilního, občanského života.

◆ Francie

V současné době slouží ve francouzském pozemním vojsku 28 215 dobrovolníků s dočasným závazkem, z čehož je 6 725 příslušníků cizinecké legie a 2 400 poddůstojníků. Prakticky představují 1/3 stavu vojenských osob z povolání (s dočasným služebním závazkem), tvoří jádro sil vojska pro rychlé zasazení, rekrutuje se z nich značný počet specialistů a při každoročním doplňování pochází z jejich řad 40 % poddůstojníků pozemního vojska. Do roku 1997 jich má být kolem 38 000.